

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Pb 8019 Dep
0030 Oslo
postmottak@aid.dep.no

Deres ref.
22/2275-1

Dato
10.06.2022

Høring – Forslag til ny ordning for stønad til briller til barn

Synsinformasjon – bransjeorganisasjonen til optikerbedriftene takker for invitasjonen til å komme med innspill til departementet angående det foreslåtte forslaget vedrørende ny stønadsordning.

Vi ønsker innledningsvis å berømme den nye regjeringen for å ha satt fokus på barn og syn. Dette er et område som har fått lite oppmerksomhet over lang tid, og det er gledelig å se at det blir tatt grep for å forbedre barns rettigheter til optimalt syn.

Den tidligere ordningen har i all hovedsak vært en ordning for å behandle amblyopi. Dette er en tilstand som opptrer hos en liten pasientgruppe (i området 1 – 5 % av barn), men som har et særskilt behov for behandlingsbriller som må ivaretas. Vi ønsker å presisere at dette premisset ligger til grunn for vår videre vurdering og prioritering, da endringer i amblyopiordningen ikke etterspørres spesifikt i høringen.

Å se best mulig er viktig for barns utvikling, både i læringssituasjoner, men også i lek. Dette gjelder alle barn, og ikke bare de med amblyopi. Dermed støtter vi at en ny ordning inkluderer alle barn, i tillegg til at den eksisterende ordningen ivaretar barn med behov for en behandlingsbrille.

Vi har basert våre innspill på et mål om at flest mulig barn får best mulig briller innunder den nye ordningen. Vi mener at ordningen bør være så inkluderende og ubyråkratisk som mulig, samtidig som den må dekke et reelt behov.

Hovedmomenter for forbedring

- Lesebriller bør inkluderes i ordningen.
- En rettighetsbasert, fremfor en søknadsbasert ordning
- Alle barn opp til 15 år (eller så langt midlene rekker) bør få dekket briller.
- Satsene bør i gjennomsnitt opp på nivå med tidligere ordning.

Lesebriller

For at alle barn skal komme seg gjennom skolen på best mulig måte, er godt syn en forutsetning. I høringen legges det opp til at lesebriller ikke skal dekkes. Begrunnelsen som er gitt er at disse brillene ofte ikke blir brukt av barna i praksis, og er rimelig å anskaffe. Dette står i skarp kontrast til vår

Synsinformasjon

Øvre slottsgate 18/20, 0157 Oslo
+47 21 52 11 61
Orgnr: 970 966 498
post@synsinformasjon.no
www.synsinformasjon.no

oppfatning, og vi mener bestemt at briller som brukes til nærarbeid må dekkes av ordningen for å gi flest mulig barn de samme mulighetene gjennom barndommen. Å sammenligne en «ferdigbrille» med et individuelt tilpasset medisinsk utstyr til barn, er ikke en rimelig sammenligning.

Premisset for den nye ordningen, er at den skal være en forbedring fra den eksisterende ordningen. Dermed mener vi det er fornuftig og i tråd med intensjonen at lesebriller også skal dekkes under den nye ordningen.

En rettighetsbasert, fremfor en søknadsbasert ordning

Slik ordningen er utformet i dag må foresatte oppsøke enten optiker eller øyelege for å få en bekreftelse på at barnet trenger briller. Deretter sendes det inn en søknad til NAV som behandler søknaden, og ved godkjenning kommer pengene inn på samme konto som barnetrygden. Ordningen per i dag fordrer dermed ikke at midlene blir brukt på briller til barn.

Dersom ordningen skal treffe vesentlig flere barn, er vi av den oppfatning at ordningen bør forenkles og gjøres mindre byråkratisk. Bransjen ser det fordelaktig om støtten er en rettighet for barnet og ikke et søknadsbasert tilskudd.

Modellen som regjeringen har foreslått har flere svakheter. Vi mener det ville vært langt mer hensiktsmessig med en ordning der butikkene får en refusjon fra Helfo eller tilsvarende. Samtidig som valgfriheten til foreldrene og barnene ikke blir innskrenket.

Det er flere fordeler ved å forenkle ordningen. De foresatte slipper å vente på at søknaden behandles før de vet med sikkerhet om de får dekket briller. Vi får mange tilbakemeldinger om foreldre som ikke har råd til å legge ut mens søknaden behandles, og bransjen kjenner på frustrasjonen ved å ikke kunne søke på vegne av de foresatte. Brillene kan komme raskere i bestilling og utleveres til barnet, om det blir basert på en rettighet og ikke en søknad. En slik ordning også vil være mer fordelaktig for det offentlige. Nav vil unngå betydelig merarbeid, spesielt dersom det som anslått vil komme inntil 140 000 nye søknader inn i ordningen.

Prioritering innenfor de bevilgede rammene – alder

Vi støtter intensjonen med en generell ordning slik som det er lagt opp til. Vi mener det er en fordel at alle barn vil få de samme rettighetene, uavhengig av foreldrenes økonomi, bosted og andre medisinske forhold. På denne måten vil øyehelse og synsbehov behandles på samme måte som tannhelse, som vi ser på som svært positivt.

Fra forbrukerundersøkelser gjort i 2022, i samarbeid med Kantar vet vi at det er en forventning hos befolkningen at det offentlige dekker synsundersøkelse og briller til barn, enten helt eller delvis. Ved å lansere en generell ordning vil den både være enkel å kommunisere og veldig forståelig både for befolkningen, foresatte og bransjen.

I forslaget presenteres det ulike løsninger, og vi vil anbefale å heller fullfinansiere briller til barn opp til 15 år, heller enn å gi et lavt tilskudd til alle opp til 18 år. I perioder når foreldre har små barn har foreldre ofte lavere disponible inntekt, og vi mener derfor at det er viktig at det er de yngste som bør prioriteres i denne ordningen. Med en aldersbegrenset ordning vil man enkelt kunne utvide ordningen til å gjelde flere alderstrinn i fremtidige statsbudsjett.

Vi har tidligere ytret at vi ønsker at aldersgrensen skal være så høy som mulig basert på det som ligger til grunn i statsbudsjettet for 2022. Basert på gjennomsnittssatsen på 3 800,- og forutsetningen om at 13 % av alle barn trenger briller, vil et grovt estimat vise at midlene dekker briller opp til rundt 13 års alder. Dette vil dog være en helårseffekt og siden ordningen først vil komme på plass 1. august, er det muligheter for å utvide ordningen til 15 år allerede i år.

Vi er kjent med at Universitetet i Sørøst-Norge i etterkant av innspillmøtet med departementet i januar sendte inn en oversikt over forskning som viser fordelingen over antall barn med behov for briller og støtter deres funn. I utregningen gjort av departementet brukes det et gjennomsnitt for alle alderstrinn på 13 %. Forskningen USN viser til, er at det færre i de yngre aldersklassene, og betydelig flere fra 13 år og oppover. Ved beregninger basert på disse tallene vil flere alderstrinn kunne komme inn under ordningen.

Begrunnelse for en fullfinansiert ordning, fremfor en tilskuddsordning

Det fremkommer ikke tydelig fra høringen at satsene for amblyopiordningen også skal revideres. Men vi har forstått det dithen at de foreslåtte satsene for den nye ordningen vil være 75 % av satsene for amblyopiordningen.

Basert på de tallene som departementet opererer med, var en gjennomsnittlig innvilget barnebrillesøknad på 3 800,- (i 2021 kroner) under den forrige ordningen. Taket for innfatningen var 470,-, da gjenstod det om lag 3 300,- som dekket både glass og brilletilpassing. Dette illustrerer tydelig at satsene som nå er satt, ikke står i forhold til de faktiske kostnadene.

Vi ønsker å presisere at brilleinnfatninger ut over 470,- har foreldrene dekket selv. Det kan fremstå som om noen mener at det var uforholdsmessige dyre briller som ble innvilget av Nav under den forrige løsningen, og det er viktig å vise til at det da menes gode glass, da innfatningene har hatt et makstak på 470,-.

Fra høringen fremkommer det ikke hva prisanslagene er basert på, eller hvor prisene er innhentet fra. Vi har fått avslag på å få innsyn i denne informasjon, og ser oss nødt til å kommentere på at satsene er for lave til å dekke en hensiktsmessige brille basert på bransjens kunnskap om barns behov for godt syn.

Dersom regjeringen ønsker at ordningen skal være en tilskuddsordning, hvor foreldrene uansett er ment å betale en egenandel, er dette forståelig. Men da må også det kommuniseres tydelig ut til befolkningen. Slik den foreslåtte ordningen har blitt fremstilt, vil det for mange fremstå som om briller til alle barn skal dekkes fullt ut, mens det i realiteten er lagt opp til en tilskuddsordning. Dette mener vi er uheldig.

I høringsforslaget vises det til andeler av barn som man forventer at faller inn under de ulike kategoriene. Disse tallene er basert på barn som faller innunder amblyopiordningen, og vil ikke gjenspeile hva som er forventet i den øvrige befolkningen. Vi forventer at det er vesentlig flere barn som vil falle inn under de kategori 1 og 2 enn hva som forespeiles i høringen.

I forslaget ser det ut til at individuelt beløp skal erstattes av fastsatte satser. Bransjen mener det er fornuftig med konkrete satser for de lavere styrkene, men ser at de som har høyere styrker vil komme dårligere ut ved at man ikke kan søke på bakgrunn av hva den individuelt tilpassende brillen reelt sett koster.

Bransjen mener absolutt at det er en fordel med fastsatte satser i de lavere styrkeområdene, for å gjøre ordningen så lettfattelig og forutsigbar som overhodet mulig. Men slik det ligger an nå er den nye ordningen gjort om til en tilskuddsordning, hvor foreldre må dekke kostnader ut over de fastsatte satsene. Dersom man ønsker at ordningen skal være en fullfinansiert ordning og ikke kun en tilskuddsordning, må satsene tilbake til tidligere nivåer. Da vi ser at satsene som er satt, er veldig lave og ikke gjenspeiler hva det faktisk koster for et par med rimelige hensiktsmessige briller til barn.

Vi vil påpeke at det er svakheter ved ordningen slik den foreslås nå. Men vi har samtidig respekt for at departementet ønsker å få på plass en ordning i løpet av dette året. Oppsummert vil våre konkrete forslag være å endre kriteriene og justere satsene opp slik at satsene i større grad gjenspeiler hva barnebriller koster, og at man heller prioriterer de yngste enn å gi et flatt lavt tilskudd. Men på grunn av den korte høringsfristen, har det ikke vært mulig å innhente og kvalitetssikre informasjon for konkrete styrker og satser. Vi imøtekommer gjerne departementet med et møte for å sikre at ordningen blir evidensbasert.

På lengre sikt vil vi be om en utredning av syn og øyehelsefeltet, da vi er kjent med at det er mange barn som har behov for synshjelpemidler, men som sent eller aldri får avdekket dette gjennom de ordningene som finnes idag. Det er en av flere utfordringer som omhandler barn og syn som Arbeids- og inkluderingsdepartementet sammen med Helse- og omsorgsdepartementet gjerne skulle ha utredet grundigere.

Avslutningsvis vil optikerbransjen uttrykke et ønske om å i enda større grad bruke vår kompetanse til å kartlegge og avdekke barns behov for synshjelpemidler. Det legges opp til at det vil komme 140 000 nye søknader, og i forkant av alle disse søknadene må det foretas en synsundersøkelse. Optikere er tilgjengelig over hele landet, hvor barn bor og vi hadde gjerne sett at barn kunne fått en synsundersøkelse dekket av det offentlige for å avlaste spesialisthelsetjenesten på en hensiktsmessig måte, som vil være til gagn for barns syn og øyehelse.

Ved behov for ytterligere utdyping eller innspill, bidrar vi gjerne i arbeidet fremover.

Med vennlig hilsen

Synsinformasjon

v/ Tina Alvær

Daglig leder